

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רלח

ערב שבת קודש
פרשת תזריע מצורע
כ"ח בניסן התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

חב"ד
כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

הרבי מברך את שלוחיו עתה!

עצתי פרטית לו כידידו מאז 40 שנה: המוסדות
והפעולות שלו... גדולות ונפלאות,

הצליח בתור שלוחו של כ"ק מו"ח אדמו"ר שלוחו של
השם, ומאמין אני באמונה שלימה שהשם "לא שניתי",
וכ"ק מו"ח אדמו"ר "עומד ומשמש במרום", ומברך
ומצליח את שלוחיו כאז כן עתה, והמסקנה בנוגע
לתוכן מכתבו פשוטה.

ישמור חת"ת ויתוסף בשמחתו ובבטחוננו, ובמילא גם
במנוחת הנפש שלו. אזכיר על הציון ויבשר טוב.

(מענה לא' השלוחים (בתוספת סימני פיסוק) - הודפס בהתקשרות גיליון תשצ"ט)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ח בניסן ה'תשע"ח - ה' באייר ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ח בניסן	הלכות טומאת מת פרק טו-יז.	הלי תעניות פרק ב.	מ"ע קז.
ש"ק	כ"ט בניסן	פרק יח-כ.	פרק ג.	מ"ע קז.
א'	ל' בניסן	פרק כא-כג.	פרק ד.	מ"ע קז.
ב'	א' באייר	פרק כד-כה. הלכות פרה אדומה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ה.	מ"ע קז. קיג.
ג'	ב' באייר	פרק ב-ד.	הלי מגילה וחנוכה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קיג.
ד'	ג' באייר	פרק ה-ז.	פרק ב.	מ"ע קיג.
ה'	ד' באייר	פרק ח-י.	פרק ג.	מ"ע קח.
ו'	ה' באייר	פרק יא-יג.	פרק ד.	מ"ע קח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ח בניסן	4.08	5.00	5.23	6.22	9.26	12.42	1.14	7.08.1	7.33
ש"ק, כ"ט בניסן	4.07	4.59	5.22	6.21	9.26	12.41	1.14	7.08.8	7.34
א', ל' בניסן	4.05	4.58	5.20	6.20	9.25	12.41	1.14	7.09.6	7.34
ב', א' באייר	4.03	4.56	5.19	6.18	9.24	12.41	1.13	7.10.2	7.35
ג', ב' באייר	4.02	4.55	5.18	6.17	9.24	12.41	1.13	7.10.9	7.36
ד', ג' באייר	4.00	4.53	5.16	6.16	9.23	12.40	1.13	7.11.6	7.36
ה', ד' באייר	3.59	4.52	5.15	6.15	9.22	12.40	1.13	7.12.3	7.37
ו', ה' באייר	3.57	4.51	5.14	6.14	9.22	12.40	1.13	7.13.0	7.38

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה בכמו ארבע מינוטין (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
תזריע-מצורע	6:31	7:45	6:46	7:47	6:38	7:47	6:48	7:47
אחרי-קדושים	6:36	7:50	6:51	7:53	6:43	7:53	6:53	7:52

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

יום שני

א' באייר, ב' דראש-חודש

דיני ומנהגי ראש-חודש, כדאמתול.

יום שלישי

ב' באייר

"תפארת שבתפארת", יום הולדת את כ"ק

אדמו"ר מוהר"ש נ"ע, בשנת תקצ"ד¹⁶.

ברבים (בימי החול) גם עם נתינת הצדקה, שיש לה סגולה מיוחדת שגדולה צדקה שמקרכת את הגאולה¹³.

* צוואת ר' יהודה החסיד, שלא ליטול ציפורניים בראש-חודש¹⁴.

* מי שטרם בירך את 'ברכת האילנות', יזדרז לברכה היום¹⁵.

13 משיחת ש"פ קורח, אדר"ח תמוז תש"נ ס"ג - סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 539, ובלה"ק 'התועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 383. לע"ע לא מצאתי במקום נוסף בדברי הרבי על הוספה בצדקה בר"ח עצמו. וראה כף-החיים ס' טיט סוס"ק ז.

14 קצות-השולחן ס' עג בבדי-השולחן ס"ק ד, צוואת ריה"ח אות מת. וראה בס' מנהגי ר"ח-חב"ד פי"א הע' 2, ובס' קיצור הלכות משו"ע אדמו"ר ב'מילואים לס' רס"רסב (עמ' נד).

15 כיוון שהרבי (ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' קיד) מדייק מלשון 'סדר ברכת הנהנין' לאדה"י (פי"ג סי"ד) שרק בימי ניסן יכולים לברך.

16 תולדות חייו ב'ספר התולדות - אדמו"ר מוהר"ש' לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו (בהוצאת קה"ת, ברוקלין תש"ג, תשנ"ז) ובפירוט נוסף, בספר בשם זה של הרה"ח ר"ח ז"ל גליצנשטיין, בהוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו. וראה ברשימות היומני עמ' רפג. רצט.

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

סדר העבודה: משה, משיח ומשה

כיצד "יוצאים ממצרים" בימי החול לאחר הגילויים ב"אחרון של פסח"? • מעלת ה'מעשה' (משה) על 'גילויים' (משיח), ולעתיד לבוא יהיה "מעשה גדול" • מעלתו של חודש אייר במצווה הקשורה בעבודת האדם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

דווקא⁴. וכיוון שהירידה והצער של הנשמה הם בתמידות, הרי גם התכלית שבוה צריכה להיות בתמידות, ועל-פי זה נמצא, שבכל יום צריך להיות עניין של הילוך, בלי גבול.

ב. ומזה מובן, שלאחרי שעברו כל הימים הקודמים, החל מהימים שלפני חג הפסח, ימים הראשונים של חג הפסח, שביעי של פסח ואחרון של פסח, שבו ישנו גילוי המשיח כידוע⁵ – הנה בימים שלאחריהם צריכה להיות עלייה גדולה יותר, ועלייה שבאין-ערוך, עד כדי כך, שהדרגות הקודמות נחשבות לעניין של "מיצרים וגבולים". ולמרות גודל העלייה – הרי זה נעשה בימות החול דווקא.

וכללות הביאור בזה – על-פי הידוע בעניין "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא"⁶: בגילויים שלעתיד ("חיי העולם הבא") ישנם כמה מדריגות, כמאמר רז"ל⁷ "צדיקים אין להם מנוחה כו' שנאמר⁸ ילכו מחיל אל חיל", שהילוך זה הוא גם כן עניין של

א. חודש¹ ניסן הוא הזמן של יציאת מצרים. ולכן, נוסף לכך שעניין יציאת מצרים ישנו בכל יום ויום במשך כל השנה – הנה בחודש ניסן, שהוא החודש דיציאת מצרים, בודאי צריך להיות עניין יציאת מצרים בכל יום ויום.

וכמדובר כמה פעמים² שאף-על-פי שכבר פעל את עניין יציאת מצרים בעבודתו אתמול, הנה לגבי מדריגתו היום הרי זה עדיין מיצרים וגבולים, ולכן צריך להיות עוד הפעם "יציאת מצרים".

ופירוש "יציאת מצרים" הוא – עלייה שלא בהדרגה, מה שאין כן כאשר העלייה היא בערך, אין זה יציאת מצרים, כי: "מצרים" – הוא עניין של מיצר וגבול, ויציאה ממצרים פירושה יציאה ממיצר וגבול למעמד ומצב של בלי-גבול, והרי המעבר מגבול לבלי-גבול הוא עניין של עלייה שבאין-ערוך; אבל כל זמן שהעלייה היא בערך, יש לו עדיין שייכות למצב הקודם, ולכן הרי זה עדיין בחינת "מצרים".

וכמוכן גם על-פי הידוע שתכלית בריאת האדם וירידת נשמתו למטה היא כדי שיהיה בבחינת "מהלך"³, ואמיתית עניין ההילוך הוא בלי גבול

(1) שיחה זו (עד סוס"ג) – רשימת ראשי-פרקים בלבד (המור"ל).
 (2) ראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר דאשתקד ס"ב (תו"מ חכ"ב ע' 287). וש"נ.
 (3) ראה תו"מ ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). לקו"ת ר"פ בחוקותי. ובכ"מ.

ויבוא לפני שמונה-עשרה בדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת לציבור. שחרית: 'עלה ויבוא'. חצי הלל¹². קדיש תתקבל. שיר-שלישום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. הוצאת ס"ת. קוראים לארבעה עולים בפרשת התמיד וקרבת שבת וראש-חודש בפרשת פינחס. חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון (הש"ץ אינו מסיימו בקול רם). יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנותם. ג' פרשיות דקריאת-שמע, ופרשיות 'קדש' 'והיה כי יביאך'. שש זכירות. חליצתן. אמירת איזה מזמור (עכ"פ הש"ץ יסיימו בקול), קדיש. תפילת מוסף.

* "דבר נכון ביותר, שבכל ראש-חודש (מדי חודש בחדשו) יתאספו יהודים יחד בכל מקום ומקום, בכל קהילה ובית-הכנסת, לעשות התועדות, לדבר דברי תורה, לאמור 'לחיים', 'לחיים ולברכה', לברך איש את רעהו בכל הברכות הטובות, ולקבל יחד החלטות טובות בענייני תורה ומצוות, ומתוך שמחה וטוב לבב, התועדות של שמחה, וכפסק-דין הרמ"א 'טוב לב משתה תמיד'. "וכדאי לקשר את ההתועדות והשיעורי-תורה

(12 בעבר הובא פעמים רבות מה שסיפר הרבי (שיחות קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322, בלתי מוגה) ש"חסידים נהגו 'אריינכאפן' (=ל'חטוף') ולומר את הברכה בעצמם בחשאי" [ולמרות שאין לראות בזה הוראה, הרי כו"כ דברים סיפר הרבי באופן כזה כדי שחסידי יאמצו זאת, ובפרט כאן שלא ידוע כלל על מנהג כזה בעבר בין חסידים]. והנה בגיליון תק"נ עמ' 18 הובא (לאחרונה) שהמברך בעצמו לא יענה אמן אחר ברכת הש"ץ לפני התחלת ההלל (ע"פ שו"ע אדמו"ר הזקן סי' נט סו"ס ד), עיי"ש. אמנם בוודאו מקריאת המגילה מכמה שנים ברור שהרבי היה מברך בעצמו וממתין לענות אמן על ברכת הקורא לפני התחלת הקריאה (וזה כדעת הגהת יש נוחלין שהביא הברכ"י סו"ס רצה, וכ"כ העולת שבת סי' רעג – ראה הדעות בזה בשו"ת יחוה-דעת ח"ו סי' כה, ובמילואים 'לסדר רבנו הזקן עם צינים והערות' עמ' תשל ציין גם לקצות-השלחן סי' לו בבדה"ש ס"ק כג. ומעשה רב. והסברה לכאורה היא, כיוון שבעניינתו הוא מאמת גם את ברכתו שלו) וא"כ גם כשכמה אנשים עושים קידוש, ושמע אחד מהם את חבירו שסיים את הברכה לפני שתייתו-שלו, יענה אמן. גם הרב אליהו שיחי' לנדא מסר בשם אביו הרב יעקב ז"ל שבמצבים כיו"ב בבית רבנו ברוסטוב בשעתו נהגו בני-הבית לענות אמן. ולפ"ז אולי הפי' 'אריינכאפן' (ב'התקשרות' גיליון שלח עמ' 18 הוצע, שהכוונה לברך לפני ברכת הש"ץ כדי שלא לעבור להדיא על דברי אדמוה"ז ולברך בעצמו אחריו) הוא גם – לגמור מהר ולענות אמן על ברכת הש"ץ. וע"ע.

קוראים פרק ראשון ממסכת אבות¹⁰. אמירת פרקי-אבות (כלשון אדמו"ר הזקן בסידורו) באה בהמשך לתפילת מנחה, שעניינה אינו לימוד, וכלשון הידוע "אני מתפלל לדעת זה התינוק", ולכן גם היא אינה בגדר לימוד כל-כך. אך כדאי ונכון ביותר שכל אחד ואחד יקבל על עצמו, שנוסף לאמירת פרקי-אבות בכל שבת משבתות הקיץ, יוסיף וילמד בעיון משנה אחת (לכל הפחות) עם הפירושים דמפרשי המשנה, כל אחד לפי ערכו¹¹.

יום ראשון
 ל' בניסן, א' דראש-חודש אייר

[רבים ממנהגי ערב ראש-חודש וראש-חודש ומקורותיהם נדפסו בספר 'הלכות ומנהגי חב"ד ליום יום ולמעגל השנה', עמ' 310].

מוציא-שבת-קודש:
 לביל ראש-חודש אין מפסיקים להכריז 'יעלה

(10 ראה ב'התקשרות' גיליון רעה עמ' 17 אודות פסוקים וחלקי פסוקים שבפרקי-אבות, שהורה הרבי שלא לאומרם (ולכאורה כן צ"ל גם באמירת הגש"פ בשבת הגדול) עם שמות ה' כמות-שהם. צ"ע מ"ט רגילים אצלנו (כ"כ גם ב'אוצר' עמ' רמד, וכן נהג הרבי) שא"א קדיש דרבנן אח"כ (ועד"ז אחר אמירת הגש"פ בשבת הגדול, וקדיש-יתום אחר פסוקי הנשיאים [ראה במכתב הרבי הנדפס בסוף התהלים: "וכמש"כ הלבוש סי' קל"ב, אשר לעולם צריכים לומר קדיש לאחר שאמרו פסוקים] – עכ"פ צריך היה לכאורה לדחות לאחריהם את הקדיש שאחרי התהלים, כמנהגנו בקדיש שאחרי שיר של יום ולדוד אורי וכו'), ובפרט שבשו"ע אדמוה"ז סו"ס נד נפסק שבריינתא דר' חנניה נוספה כאן **כדי לומר את הקדיש**. ואולי יש לחלק בין אמירה ברבים יחד (כתהלים) לבין אמירת כ"א בפ"ע אף שנמצאים ביחד בביהכ"נ.
 (11 ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 596, 664. הובא ב'שערי המועדים' ספירת-העומר, סי' לו. וראה גם 'תורת-מנחם – התועדות' תשי"א ח"ב ס"ע 62 שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ' אמר לרבי **ללמוד** או **לומר** פרקי אבות בש"ס ויילנא [כנראה רק בגלל המפרשים, כי יש כמה שינויים בנוסח אדמוה"ז בפרקי אבות שבסידור מהנוסחאות האחרים, ו"חייב אדם לומר בלשון רבו" – לקוטי-שיחות, כרך ו, עמ' 301, ועד"ז בשער הכולל פ"ל ס"ג] "אבל לא באריכות". וכן מסופר ב'רשימות היומן' עמ' שפא, שהורה כן כ"ק אדמו"ר מהור"ש"ב לאדמו"ר מהור"י צ'. ושם בעמ' קפו מסופר שאדמו"ר מהור"ש"ב היה **לומד** פרקי אבות בשבתות הקיץ – לפעמים ב' גו' משניות בכל שבת, **ולכן** נמשך **אצלו** לימוד זה כל הקיץ (ראה 'אוצר' עמ' רמה. ועיי"ש בנושא זה ממקורות נוספים, וכן תיווך מסויים בין זה להאמור שם בעמ' שפד, שבכלל **ללמוד** פרק" כל שבתות הקיץ).

הלכות ומנהגי חב"ד

הש"ץ⁴ נוטל בידו את ספר התורה ומחזיקו בשעת ברכת החודש⁵.
מברכים החודש: 'ראש חודש אייר', [מחר] ביום הראשון וביום השני⁷.
אין אומרים 'אב הרחמים'.
לאמירת 'אשרי' – מוסרים את ספר התורה לאחר להחזיקו בישיבה, והציבור רשאי לשבת, והאומר 'יהללו' נוטלו שוב בידו (וכן נהג הרבי שנטל את הספר בעצמו, ואמר 'יהללו'⁸).
התועדות בבית הכנסת⁹.
במנחה אין אומרים 'צדקתך'.

4) אינו חייב להיות ש"ץ דשחרית או דמוסף, כ"אם הש"ץ לעניין זה (בבית חיינו אמר זאת הגבאי והבעל קורא הרה"ח ר' יוחנן גורדון ע"ה, ואחריו הבעל קורא הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה – 'למען ידעו... בני יולדו' עמ' 137).
5) ורק אם הוא זקן וקשה לו להחזיקו משר' זמן, יתן לאחר להחזיקו (המקורות נסמנו ב'בירור' בנושא שנדפס בהתקשרות גיליון תצו עמ' 17, עיי"ש).
6) שמו של החודש נכתב בשני יוד"ן – אייר, דווקא. ובפרט על-פי המבואר, שאייר הוא 'חודש שנולדו בו זיוותני עולם', הוא ראשי תיבות סוד המרכבה שלימה – אברהם, יצחק, יעקב, רחל (נחלת שבעה ס"ו. מאורי יאור בערכו) – אג"ק כרך טו עמ' קלו.
7) כמה מאנ"ש זוכרים בבירור, שבאם חל ר"ח למחרת השבת היה הרב שוסטערמאן אומר: "מחר ביום הראשון וביום השני", ורק אם חל בש"ק הבאה וביום שלמחרתה, הזכיר "...ולמחרתו ביום הראשון". "א שבתחילה לא היה מזכיר תיבות אלה כלל, ורק אחרי שהרבי דיבר על הנושא בשיחה (מתחילת שנות הלמ"ד, שלע"ע לא מצאנוה) החל לנהוג כאמור. וראה בלקוטי שיחות ח"כ עמ' 555 בהערה הראשונה (ולא נתפרש מהו ה'צ"ע' שם).
8) כשהרבי התפלל בש"ק לפני העמוד, היה בדרך כלל נשאר לעמוד (לאחרי אמירת ההפטרה) על הבימה, וכשהגיע ל'יהללו' היה מכריז 'הללו' ומלווה הספר תורה בחזרה לארון הקודש (לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 42). אבל בימות החול חזר הרבי לפני העמוד כדי לומר 'אשרי' 'ובא לציון' וקדיש תתקבל, ואחרים אמרו 'הללו' (הרה"ח ר' יוסף יצחק של' אופן). ההוראה היא שאין הקפדה מי יאמר זאת – ראה 'התקשרות' גיליון רב"ע עמ' 18, 17, לקט מנהגי ביהכ"נ חב"ד בש"ק, שבו כתבו שהמגביה אומר 'הללו' והרבי מחק זאת, ובנוסף – במוסף ציין "לפני המנהג, ובמנחה העיר" לא זהו הדיוק".
9) היום-יום, ל' ניסן.

בקריאת "שניים מקרא ואחד תרגום" לשבת זו יש לזכור לקרוא את שלוש הפטרות – של פרשיות 'תזריע' ו'מצורע', ושל 'מחר חודש', כמנהגנו. והנהגים בזה כמנהג רבותינו נשיאינו, יקראו את הפטרות 'תזריע' ו'מצורע' בעש"ק אחר הצהריים, ובשבת קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' שוב, יקראו את הפטרת 'מחר חודש'.

שבת קודש פרשת תזריע מצורע¹

כ"ט בניסן

השכם בכורך – אמירת תהילים בציבור. אחר כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר כך – התפילה².
הפטרה: 'ויאמר לו יהונתן, מחר חודש'³.
המולד: יום ראשון בשעה 16:37 ו-5 חלקים.

1) בחו"ל – פרשת שמיי. כמה שינויים חלו באופן קריאת שם הפרשה 'מצורע' בדברי רבותינו: (א) "כ"ק מ"ח אדמו"ר היה משתמש מלהזכיר את שם הפרשה. בספרים שונים היא נקראת 'פרשת טהרה' [וכן הורה הרבי לועד כתיבת ס"ת לילדי ישראל, לכתוב בתעודת לילדים שזכו באות בפרשה זו], אבל... [הוא] בכלל לא רצה לקרואה בשם כלשהו, אלא לכל היותר כתב או אמר את היום בחודש וכדומה" (לקוטי שיחות ח"א עמ' 239). (ב) מאוחר יותר אמר הרבי: בדורות האחרונים, מנהג ישראל (טור וש"ע או"ח סי' תכח [וכן נדפס בלקוטי תורה, היום-יום, לקוטי שיחות ועוד]) לקרואה בשם זה (לקוטי שיחות ח"ז עמ' 100), והסביר הטעם: מכיוון שקרוב כבר הגילוי ד'אתהפכא שוכא לנהורא', לעשות מ'מצורע' – תורה, "תורת המצורע" (שם עמ' 103). (ג) מאוחר יותר הוסיף, ששם זה רומז שכבר מרגישים קרוב לביאת משיח צדקנו, שנקרא בשם זה (ישעיה נגד, סנהדרין צא, א.ב. לקוטי שיחות ח"ב עמ' 79, וביותר בספר השיחות תנש"א ח"ב עמ' 490 ואילך, עיי"ש).
2) ספר המנהגים עמ' 30.
3) קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה 'מחר חודש'. ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה שם בלא ברכה (לוח כולל חב"ד פ' נח השתא).

הגילוי לעניין המעשה. וההוראה בעבודה: צריך להיות מעשה המצוות וגם כוונת המצוות. יש צורך בשני העניינים, וצריך להיות הילוך מעניין אחד לעניין השני. מעשה המצוות מוסיף בכוונת המצוות, וכוונת המצוות מוסיפה במעשה המצוות.

* * *

ד. אחד העניינים שנאמרו על זמן המשיח הוא – "ושם נעשה לפניך... כמצוות רצונך"¹³, והיינו, שקיום המצוות עכשיו אינו בתכלית השלימות, ורק לעתיד יהיה "כמצוות רצונך".

וטעם הדבר¹⁴ – כיוון שעכשיו העולם אינו בשלימות, כידוע שבחטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם¹⁵, ואף-על-פי שבשעת מתן תורה פסקה זוהמתן¹⁵, הרי בחטא העגל חזרה הזוהמא¹⁶, והיינו, שנשארה אמנם הפעולה של מתן תורה, אבל אף-על-פי-כן חזרה הזוהמא במקצת¹⁷, ולכן אין העולם בשלימות, ובמילא, גם המצוות שבעולם אינם בשלימות.

מצוות – קשורים עם האדם שמקיימם, ועם הדבר הגשמי שבו נעשית המצווה. וכמבואר בדרושי חסידות¹⁸ על הפסוק¹⁹ "הבאים ירש יעקב יציץ ופרח ישראל", שמצוות נקראים בשם זריעה, וכשם שזריעת הגרעין צריכה להיות בארץ דווקא, כמו כן צריכה להיות זריעת המצוות בבני ישראל דווקא, עליהם נאמר²⁰ "כי תהיו אתם לי ארץ חפץ". ולכן, כאשר העולם אינו בשלימות והאדם אינו בשלימות – הרי זה בדוגמת הזריעה במצב שיש חסרון ב'ארץ' (האדם) וב'גרעין' (הדבר הגשמי שבו נעשית המצווה), ובמילא, יש חסרון גם בצמיחה.

וכיוון שלעתיד יהיה המעמד ומצב כמו בתחילת

13) נוסח תפלת המוספים.
14) ראה תו"ח ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך. ועוד.
15) שבת קמו, רע"א. וש"נ.
16) זהר ח"א נב, ב. קבו, ב. ח"ב קצג, סע"ב.
17) ראה לקו"ח ח"א ע' 151 הערה 52.
18) ראה תו"א שמות נג, ג ואילך. ובכ"מ.
19) ישע"י כז, ו.
20) מלאכי ג, יב.

עלייה בלי גבול. ומבואר בחסידות², שכיוון שזהו עניין של הילוך ועלייה, הרי אף-על-פי שזהו הילוך ועלייה בלי גבול, עליות באור הבלי גבול, מכל מקום, הרי זה בחינת אור בלבד, שלכן שייך בזה חילוקי מדריגות כו'; אמנם על-ידי "מעשים טובים בעולם הזה" לוקחים בחינת העצמות, ועניין זה יתגלה "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁰, שלא יהיו עוד עליות, כי אם מנוחה כו'.

ועל דרך זה בנדון דידן: מבלי הבט על גודל מעלת הגילויים של אחרון של פסח, הנה דווקא בימי החול שלאחריו נעשה הילוך ועלייה גם לגבי אחרון של פסח – מצד מעלת ה"מעשים טובים בעולם הזה".

ג. אמנם, יש גם מעלה בעניין הגילויים – שהם מאירים את מעלת המעשה.

וזהו גם עניינם של משה ומשיח: אמרו חז"ל¹¹ שגואל ראשון – משה – הוא גואל אחרון. ואינו מובן: הרי הגאולה העתידה תהיה על-ידי משיח, שהוא למעלה ממשה, [כמו שנתבאר לעיל¹²] שמושה הוא בחינת חיה ומשיח הוא בחינת יחידה? אך העניין הוא – שמעלת המשיח היא בעניין הגילויים, בעניין ההילוך עד אין קץ. אבל לאחר זה – ועל-ידי זה – ב"יום שכולו שבת ומנוחה", תתגלה מעלת העבודה דעכשיו, שזהו ענינו של משה, שענינו הוא קריעת ים סוף, בקיעת הים ("שפאלטן דעם ים"), שהוא עניין העבודה עכשיו, כמו שנתבאר לעיל בארוכה.

ונמצא, שהסדר הוא – משה משיח ומשה: לכל לראש היא העבודה דעכשיו (משה), ואחר כך יהיו הגילויים דמשיח, ואחר כך (ב"יום שכולו שבת ומנוחה") תתגלה מעלת המעשה (העבודה דעכשיו – משה).

וכמו כן בזמן הזה גופא – ישנם זמנים שבהם הוא גילוי הארת המשיח, כמו באחרון של פסח, כך, שבאים מעניין המעשה לעניין הגילוי, ומעניין

9) ראה המשך תרס"ו ע' יב ואילך. ועוד.
10) תמיד בסופה.
11) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. זח"א רנג, א. שעה"פ ויחי מט, יו"ד. תו"א משפטים עה, ב.
12) שיחת אחרון של פסח ס"ה (לעיל [תו"מ תשי"ט ח"ב ע' 226]. וש"נ.

חסידות באוזניים...

לקט מיוחד לרגל ב' אייר, יום הולדת אדמו"ר מהר"ש

לשם מה לחיות?

...ידוע הסיפור מכ"ק אדמו"ר מהר"ש (בשייכות לוויכוח בין כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע עם אחיו רז"א, בהיותם ילדים קטנים, אודות מעלתו של יהודי על אינו-יהודי):
 אדמו"ר מהר"ש שאל את בן-ציון המשרת: "בן-ציון, אכלת היום?", וענה המשרת: "כן". ושאל אותו אדמו"ר מהר"ש: "אכלת היטב?", וענה: "מה פירוש טוב, הנני שבע, ברוך השם". והוסיף הרבי לשאול: "ובשביל מה אכלת?", וענה בן-ציון: "כדי לחיות". "ובשביל מה הנך חי?", שאלו הרבי. וענה בן-ציון: "כדי שאוכל להיות יהודי ולעשות רצון ה'", ונאנח המשרת באומרו זאת.
 אחר-כך אמר אדמו"ר מהר"ש לבניו: "הנכם רואים, יהודי, בטבעו, אוכל בשביל לחיות, וצריך לחיות כדי שיוכל להיות יהודי ולמלא ציווי ה', ומפטיר באנחה, בהרגישו שעדיין אין זה על טהרת האמת".

(תורת מנחם כרך כז עמ' 246)

סוף סוף חסידות תפעל ותעורר

סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות... בשם אביו, כ"ק אדמו"ר נ"ע:
 אביו, אדמו"ר מהר"ש, היה אומר לפעמים הלשון "רעדן חסידות" (=לדבר חסידות), ולפעמים היה אומר הלשון "זאגן חסידות" (=לומר חסידות).
 כ"ק אדמו"ר נ"ע התייגע בפירוש העניין – סתם לשאול, הרי זה סדר של 'חיצון', אלא רק לאחר שמתייגעים בעניין עד כמה שידו מגעת, אזי יכולים לשאול – ולאחרי שהתייגע ופירש לעצמו החילוק בין "רעדן חסידות" ל"זאגן חסידות" – אזי שאל אצל אדמו"ר מהר"ש.
 ואמר לו אדמו"ר מהר"ש: "רעדן חסידות" הוא הדיבור על אודנין דשמעין, ואילו "זאגן חסידות" היינו כאשר השומעים אינם 'כלים' לקבל העניין, אלא שהעניין חוזר ומתעורר ("עס רופט זיך אָפּ") לאחר זמן – אם לא בעצמו אזי אצל בנו או נכדו.
 ולכן – סיים אדמו"ר מהר"ש – כאשר הנני מספר אודות מאמר חסידות שהשומעים לא היו כלים, הנני משתמש בלשון "געזאגט חסידות"; וכאשר הנני מספר אודות מאמר חסידות על אודנין דשמעין, הנני משתמש בלשון "גערעדט חסידות".

(תורת מנחם כרך כו, עמ' 69-70)

כלים מרובים

אצל רבינו הזקן היה נהוג להעמיד על השולחן ריבוי כלים נאים, כדאיתא בשולחן ערוך. גם אצל הצמח-צדק היו מניחים כלים נאים על שולחן הסדר, בריבוי יותר מאשר אצל רבינו הזקן.
 ואצל אדמו"ר מהר"ש היו כלים נאים בריבוי גדול, ועד שהיה שולחן מיוחד עבור הכלים, ועמדו שם חמישים-ששים מנורות, ובכולם היו דולקים נרות. בין המנורות היתה גם מנורה בת י"ג קנים שעשאה אדמו"ר מהר"ש בעצמו –

כידוע שמפני בריאותו ציוו עליו הרופאים לעסוק במלאכת יד, ואכן היו בבית הרב כמה כלים שנעשו על-ידו, וביניהם היה גם שולחן שהגיע לכאן לפני שנים אחדות...

(שיחת ליל ב' חג הפסח ה'תש"כ, תורת מנחם כרך כח, עמ' 24-25)

כמו בעניין החטים, שעל-ידי האישה נעשה גמר הדבר להיות ראוי לאכילה.

ז. בעניין זה ישנו סיפור הקשור עם ימי הספירה²⁹: אחד החסידים הביא לאדמו"ר הזקן מטבעות כסף לצדקה, לאחר שזוגתו צחצחה והבריקה את המטבעות שהיו נוצצים ("זיי זאָלן בלישטשען"), כדי שתהיה המצווה בהידור. ואמר רבינו הזקן תורה על הפסוק³⁰ "וספרתם לכם", מלשון בהירות, דנהרין ונציצין³¹. ונמצא, שדווקא "אשת חיל" היא זו שפעלה את העניין דנהרין ונציצין.

כלומר: אף-על-פי שכל עניינים אלו יכולים להיעשות גם על-ידי הבעל, מכל מקום, בכדי שיהיו מאירים ("עס זאָל לייכטן"), באופן של ספירות ובהירות, הרי זה דווקא על-ידי "אשת חיל".

ובפרטיות יותר – ישנה בחינת "אשת חיל" בכל אחד, שזהו עניין הקבלת עול, שדווקא על-ידי זה מאיר עניין המעשה. וכיוון שזהו עילוי בעניין המעשה – הרי זו ההכנה לזמן העתיד לבוא שאז יהיה "מעשה גדול".

* * *

ח. בחודש³² אייר ישנה מעלה על כל חדשי השנה, בכך, שכל יום בחודש קשור עם מצווה – מצוות ספירת העומר.

חודש ניסן – רק חציו השני קשור עם ספירת העומר; חודש סיון – רק תחילתו קשור עם ספירת העומר. אבל חודש אייר – כל ימי החודש קשורים עם ספירת העומר³³.

הגם שרוב חודש תשרי³⁴ וכל חודש ניסן אין

הבריאה, ש"עולם על מילואו נברא"²¹, כמו שכתוב "אלה תולדות השמים והארץ"²², "ואלה תולדות פרץ"²³, תולדות מלא²⁴ – הנה מצד שלימות העולם ושלימות האדם, תהיה שלימות גם בצמיחת המצוות, שזהו עניין "כמצוות רצונך".

ה. ולכן יהיה לעתיד לבוא "מעשה גדול"²⁵: בעניין זה יש ב' פירושים: (א) המעשה יהיה נעלה יותר מכמו שהוא עכשיו, (ב) המעשה יהיה נעלה יותר מהתלמוד.

כלומר: עכשיו, כיוון שהמעשה אינו בשלימות, לכן "תלמוד גדול". אבל לעתיד לבוא, שהמעשה יהיה בשלימות (פירוש הא' ב"מעשה גדול"), יהיה המעשה גדול יותר מהתלמוד (פירוש הב' ב"מעשה גדול"). וזהו גם כן שלעתיד לבוא כתיב "אשת חיל עטרת בעלה"²⁶, ו"נקבה תסובב גבר"²⁷ – שזהו מצד מעלת ספירת המלכות, שמצד זה הוא גם עניין "מעשה גדול".

ו. ושני עניינים אלו קשורים זה בזה: התכלית הוא בעניין המעשה – מעשה גדול,

– דאף שעיקר עניין מעשה גדול יהיה לעתיד לבוא, הרי, גם עכשיו ישנו הארה מעין דלעתיד (כנ"ל), ולכן ישנו גם עכשיו העניין דמעשה גדול – שהוא עניין העבודה במעשה בפועל – לקחת דבר גשמי ולעשות ממנו כלי לאלקות.

ועניין זה נעשה על-ידי "אשת חיל" דווקא, כמאמר רז"ל²⁸ "אדם מביא חיטין חיטין כוסס" (בתמיהה), אלא דווקא על-ידי האישה נעשה מאכל הראוי לאכילה, שזהו גמר המעשה.

ועל דרך זה בכל פרטי העניינים שבהנהגת הבית, הכנסת אורחים, וחינוך הבנים והבנות – שאף שנעשים על-פי ציווי הבעל, הרי הפועל ממש נעשה דווקא על-ידי האישה שהיא עקרת הבית,

(29) ראה "התמים" ח"ו ע' צד ואילך.

(30) אמור כג, טו.

(31) ראה לקו"ת אמור לה, ב, ובכ"מ.

(32) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ס"ע 263 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(33) ראה גם "רשימות" חוברת לה ריש ע' 9. תו"מ חכ"ב ע' 313. וש"נ.

(34) ראה השלמה לשו"ע אדה"ז או"ח סקל"א ס"ח. פסקי הסיודור (סיום תפלת שחרית). וש"נ.

(21) ראה בר"ב פ"ב, ו, פ"ג, ג, פ"ד, ז.

(22) בראשית ב, ד.

(23) רות ד, יח.

(24) בר"ב פ"ב שם.

(25) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' קצה. וש"נ.

(26) משלי יב, ד.

(27) ירמ' לא, כא.

(28) יבמות סג, א (ובפרש"י).

אומרים תחנון³⁵, ועל חודש ניסן נאמר³⁶ "החודש הזה לכם ראש חדשים", ומפרש השל"ה³⁷ שכל ימי חודש ניסן הם בבחינת "ראש חודש" – הרי המעלות של ימי תשרי וניסן אינם קשורים עם עבודת האדם בזמנים אלו. זוהי מעלה שמצד עצמה. אבל בימי חודש אייר ישנה מעלה הקשורה עם עבודת האדם – מצוות ספירת העומר. השייכות של ימי הספירה למצוות הספירה גדולה יותר מהשייכות של שאר הזמנים למצוות שבהם. בשאר הזמנים אין המצווה שייכת אל היום גופא, כמו במצוות אכילת מצה בפסח, שהמצווה היא עניין בפני עצמו מהזמן גופא שהוא בט"ו בניסן, ואין זה אלא שחיוב מצווה זו הוא ביום זה. אבל בספירת העומר, המצווה היא לספור את היום, את הזמן. מעלת חודש אייר היא – שכל הימים עצמם קשורים עם מצווה³⁸.

ט. מצוות ספירת העומר נוגעת בכל יום. נוסף לכך, נוגעת ספירת כל יום גם לכל ימי הספירה, לימים שלפני זה³⁹ ולימים שלאחרי זה, ועד שנוגע גם לכללות ההכנה לקבלת התורה. ומעלה זו היא בכל ימי הספירה בשווה. כלומר: בחודש אייר ישנו עניין שמצדו שווים כל ימי החודש.

י. בכלל, יש בחדשי השנה חילוקים בין התחלת החודש לסוף החודש⁴⁰. בפרדס⁴¹ איתא שי"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב צירופי שם הוי'. בשם הוי' ישנם ד' אותיות, וכמו כן יש בכל חודש ד' שבועות (והימים הנוספים נטפלים לד' השבועות) וכו'. ומזה מובן, שכמו שבשם הוי' יש מעלה באות

אחת על השנייה, ובכללות – המעלה דייה על וי⁴² בצירוף הא', השם כסדרו, ועל דרך זה בחצי הא' על חצי הב' בכל הצירופים, כמו כן יש מעלה בשבוע אחד על חבירו, ובכללות – ב' שבועות הראשונים הם נעלים מהאחרונים. ומצד חילוק הנ"ל יש הפרש גם לעניין נישואין וכו' בין חציו הראשון של החודש לחציו השני⁴³. אבל בחודש אייר – שווים כל ימי החודש בעניין האמור בעבודת האדם.

יא. כיצד פועלים שכל ימי החודש יהיו שווים? על כך ישנו הרמז בשם החודש⁴⁴: אייר – ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב ר'חל, שהם ד' רגלי המרכבה, ורמז זה הובא גם בנגלה דתורה להלכה⁴⁵.

עניין המרכבה הוא – כמבואר בתניא⁴⁶: שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מענייני עולם הזה. כאשר אין עניינים אישיים ("אייגענע עניינים") כלל, כיוון שגם בעניינים הגשמיים, "בכל דרכיך" – "דעהו"⁴⁷, ומסורים לגמרי לאלקות, כמו מרכבה שכל ענינה היא רק למלא רצון הרוכב – אזי כל הימים הם בשווה, כיוון שכל ענינו הוא רק אלקות.

ועליידי עבודת המרכבה חודש אייר, נעשה חודש זה "ממוצע" בין חודש ניסן – "בהוציאך את העם ממצרים (על מנת ובאופן ש)תעבדון את האלקים על ההר הזה"⁴⁸, "תעבדון" מלשון עבודת עבד, קבלת עול – לחודש השלישי, "ירחא תליתאי" (סיון), שבו ניתן "אוריין תליתאי לעם תליתאי"⁴⁹.

(מהתועדות שבת אחרי, מכרכים חודש אייר, ה'תשי"ט. תורת מנחם כרך כה ע' 259-253, בלתי מוגה)

(35) שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ח. וש"נ.
(36) בא יב, ב.

(37) בתחלת מסכת פסחים (קמ, ב). ס"פ בא (שיג, ב). וראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר דאשתקד בתחלתה (תו"מ חכ"ב ע' 286). וש"נ.

(38) ראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר תשי"ג ס"ח (תו"מ ח"ח ע' 145).

(39) שתהיה בהם המעלה ד' שבוע שבתות תמימות, נוסף על המעלה ד' תמימות" כשלעצמה (דלכן מברך אף אם יתבטל המנין אחר כך). – ראה גם תו"מ ח"ח ע' 114 ואילך. וש"נ.

(40) ראה גם תו"מ שם ע' 32. וש"נ.

(41) שער יג פרק ג. ועוד. וראה גם שיחת ש"פ קדושים, מבה"ח

אייר תשי"ז סט"ו (תו"מ ח"ט ע' 363). וש"נ.

אדמו"ר הזקן, עשה הרבי 'רעש' גדול למעלת שנה זו, ושוב היתה התעוררות מחודשת להפצת השיחות. הרבי המשיך להגיה את השיחות, והן נקבצו בשני הכרכים הנוספים של לקוטי שיחות. לאחר מכן היתה הפסקה בהגהת השיחות... לשנים אחדות.

"לאחר הסתלקות אמו הרבנית חנה נ"ע, בשנת תשכ"ה, החל הרבי להתועד בכל שבת ולהקדיש בכל התועדות שיחה מיוחדת לביאור פירוש רש"י הראשון והאחרון של הפרשה. בתקופה היא (משבת נח ועד שבת וישלח) הגיה הרבי מדי שבוע את כל התועדות, מיד לאחר השבת.

"בשנת תשכ"ז החליט הרה"ח ר' בן-ציון שם-טוב ע"ה לחזק את הפצת השיחות בחוגים רחבים יותר. הוא חידש והרחיב את פעילות ה'ועד להפצת שיחות' – שהוקם למעשה בשנת הנשיאות הראשונה של הרבי. באותה שנה דאג הרב"צ שם-טוב להדפיס ולהפיץ את אחת השיחות שהוגהו מהשנים שעברו ברחבי ניו-יורק, עם אלפי כתובות של יהודים. בחורים סייעו בפעילות הזו. שמעתי שכאשר הרב שם-טוב הכין את הקונטרס הראשון ומסרו לרבי בצירוף הודעה כי מתכוונים להפיצו ברבים, כתב הרבי בעצמו על דף-השער של הקונטרס את צמד-המלים "לקוטי שיחות", וציין למטה להוסיף את סמל קה"ת. מעתה הפכו ה'לקוטי שיחות' לחוברות היוצאות באופן רשמי עם 'גושפנא דמלכא'.

"חלפו כשנתיים, ועד שלהי תשכ"ח הספיקו לחזור ולהדפיס כמעט את כל השיחות של ארבעת הכרכים הראשונים. כך אירע שבחורף תשכ"ט, כאשר הרב"צ שם טוב היה צריך להדפיס חוברות שהופיעו רק לפני שנה ושנתיים, העז לבקש את הרבי להגיה שיחות נוספות לשבועות הבאים. עד שלקראת שבת פרשת שמות תשכ"ט הופיע ליקוט חדש מהרבי. השם הישן 'תוכן עניינים...' כבר לא הופיע שם, אלא דף שער עם השם 'לקוטי שיחות'. הייתי אז מתלמידי הישיבה, ועודני זוכר את האווירה המרוממת והשמחה שהיתה ב'770 באותה שבת, על כך שב"ה זכינו שהרבי החל שוב בהגהת השיחות!

"אולם סך הכול הוגהו באותה שנה רק לשבע שבתות שבהן חסרו ל'ועד' שיחות. בשנת תשל"ל, כשתמו כל השיחות הישנות, החל הרבי להגיה שיחה מדי שבוע לקראת כל שבת. וכך גם בשנה הבאה עד לתשל"ו, עם מספר הפסקות (בתשל"ב ותשל"ה), ומאז תשל"ו ברצף עד לתשנ"ב.

"מהשיחות נכרכו כל ט"ל ספרי הלקוטי שיחות.

חמש שעות התייגע!

"המעבר מידיש ללשון הקודש בשנים תשל"ג-ל"ד היה לפי בקשת הציבור, ובדיעבד התברר שהדבר הקשה מאוד על הרבי. למרות שאף אדם לא נכח בחדרו הקדוש של הרבי בעת הגהת השיחות, היה ברור לנו שהרבי משקיע שעות רבות בהגהת כל אחת מהשיחות. ברור לנו כי אחוז גדול של שיחות אלו נכתב בעצם כתב יד קודשו של הרבי. אם אני זוכר נכון, כתב הרבי פעם כי על סעיף מסוים אחד היה עליו לעמול חמש שעות!

"בתקופה לאחר מכן הפסיק הרבי את הגהת השיחות, וכאשר שוב הביע את הסכמתו לכך, הוחלט באסיפה להציע לרבי שהכנת השיחות תחזור להיות בידיש. חשבנו שכך הדבר ימנע מהרבי עבודה רבה מדי. כששאלנו על כך, ענה הרבי שכך נעשה" (מתוך 'פאנגל' של וועד התמימים העולמי, בנושא תורתו של הרבי).

"אנא נפשית כתבית יהבית"...

במכתב ששיגר הרה"ח ר' שלום לייב אייזנבך [כיום בקנדה. באותם ימים בישיבת תומכי תמימים בכפר חב"ד] בכ"ו סיוון תשכ"ג, לעמיתו הרה"ח ר' טוביה בלוי, מפעילי צעירי חב"ד בירושלים, הוא כותב:

"בוודאי ידועה לך התעניינותו של כ"ק אד"ש בהפצת השיחות הק'. אגב, איברהמס שי' [=הרה"ח יוסף שי' אייברהמס, באותם ימים מהתמימים השלוחים לישיבת חב"ד בלוד. כיום משפיע במיאמי ארה"ב] מספר שכ"ק אד"ש משקיע לפעמים 20 שעות בשבוע עבור השיחה!").

להביא גאולה בפועל

להתעקש אצל הקב"ה

...מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני־ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה לא הועיל, והראיה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בענייני עבודת ה'. הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור העניין אליכם: עשו כל אשר ביכולתכם – עניינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – להביא את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש! ויהי־רצון שסוף־כל־סוף ימצאו עשרה מִישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובוודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמו שכתוב "כי עם קשה עורף הוא (למעיליותא, ולכן) וסלחת לעווננו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל כ"ח בניסן ה'תנש"א. ספר־השיחות תנש"א, כרך ב, עמ' 474)

זריעה, תקווה וציפייה

ההוראה מקריאת ב' הפרשיות – "תזריע" ו"זאת תהיה" – ביחד: כאשר מדובר אודות כללות עניין הגאולה – "זאת תהיה", הרי זה דבר ברור ומוחלט שבוודאי תבוא הגאולה, כי הקב"ה הגביל את עצמו (כביכול) שהוא מוכרח להביא את הגאולה, אפילו אם בני־ישראל יהיו במעמד ומצב ד"לא זכו" ח"ו, ואפילו כאשר מדובר בדור ש"כולו חייב" ח"ו.

אבל אף־על־פי־כן, צריכים להשתדל שהעניין ד"זאת תהיה" (כללות עניין הגאולה) יבוא בד בבד עם העניין ד"תזריע" – כללות עבודת בני־ישראל בזמן הגלות, היינו, שהגאולה תבוא על־ידי ולאחרי הקדמת עבודתם של בני־ישראל בזמן הגלות, כמרומו בחיבור ד"זאת תהיה" עם "תזריע", שהגאולה ("זאת תהיה") באה בסמיכות ולאחרי ההקדמה דעבודת בני־ישראל ("תזריע").

ועל דרך זה לאידך – שהעניין ד"תזריע" צריך להיות מחובר עם העניין ד"זאת תהיה", היינו, שכללות עבודת בני־ישראל בזמן הגלות ("תזריע") צריכה להיות מתוך תקווה וציפייה תמידית (חיבור) לגאולה העתידה ("זאת תהיה").

(התוועדות תשמ"ב, כרך ג, עמ' 1383-1381 – בלתי מוגה)

'שהחינו' על התגלות משיח

...ובפשטות – שביום השבת־קודש פרשת "אשה כי תזריע וילדה זכר"... תהיה לידת והתגלות משיח צדקנו ("חיוורא דבי רבי" כפי שהוא "ביום טהרתו") – שזוכים לשמוע ההכרזה (בכל העולם ובכל סדר ההשתלשלות) ש"הנה זה (מראה באצבעו ואומר זה) מלך המשיח בא", והנה זה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בא (כיוון ש"הקיצו ורגנו שוכני עפר", וצדיקים קמים לתחייה מיד), וכל רבותינו נשיאינו, וכל צדיקי ונשיאי ישראל, ומשה ואהרן עמהם.

וביחד עם כל בני־ישראל, "בנערנו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", "עוד אקבץ עליו לנקבציו", "מאשור וממצרים כו' ומאיי היס" – באים "עם ענני שמיא", לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, לבית־המקדש (ש"בית תפילה יקרא לכל העמים"), ולקודש־הקודשים... ועוד והוא העיקר – שכל זה נעשה בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, כך שיכולים להודות ולברך על לידת והתגלות המשיח: "שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".

(משיחת שבת פרשת תזריע ומצורע, ו' אייר ה'תנש"א, התוועדות תנש"א, כרך ג, עמ' 164)

השיחות דחגיגה־שבועות. רשמנו אתמול חלק מהתוכן, ואי"ה מחר נקוה לגמרו.

"כבוד קדושת אד"ש, הגיה ביום ה' את קטע השיחה די' שבט תשי"ג, בכדי לחזור אותה בבתי כנסיות בשבת־קודש, וזו היא כבר השיחה השנייה היוצאת על־ידי צא"ח, בתור חומר לנאומים בבתי כנסיות. הרב חזקוני מסרה לכ"ק אד"ש [להגהה], והגיב כ"ק אד"ש: הרי ישנם כבר כמה שיחות שנדפסו ב'קובץ ליובאוויטש' וכו'. והשיב הרב חזקוני, שרוצים להוציא שיחה זו בתור חומר מיוחד לשבת־קודש זה. ויאמר כ"ק אד"ש: טוב, אגיה אותה (השיחה נדפסה במימיוגראף (שכפול))."

קטע נוסף בהמשך יומנו, מחודש תמוז של אותה שנה (שם עמ' קמד):

"חזרת דא"ח בבתי כנסיות נתחזקה, ביחוד אחרי שמוציאים לאור מדי שבוע בשבוע את קטעי שיחותיו של כ"ק אד"ש, שהם חומר טוב לה'חזרה".

וראה גם שם עמ' צא, צגד, צה, ק, קט, קיד.

שם לחוברות – לקוטי שיחות...

הרב יעקב לייב אלטיין, שנמנה עם צוות החוזרים שסייעו להרה"ח ר' יואל כהן בשחזור השיחות ואחר־כך בעצמו חבר "ועד להפצת שיחות", ומהמו"לים של "לקוטי שיחות", סוקר בכלליות את הדרך שנעשתה עד שזכה כלל ישראל לגילוי של "לקוטי שיחות":

"...באופן עקבי החל הרבי להגיה את השיחות מתקופת חג השבועות תשי"ח. בתקופה ההיא הרבה הרבי לתבוע מאנ"ש ותלמידי התמימים ללכת לחזור חסידות בבתי הכנסת. ביקשו אז מהרבי, שהרבי יגיה אחת משיחותיו מהשנים שעברו על פרשת השבוע, לטובת היוצאים לבתי הכנסת, שיהיה להם חומר מתאים מן המוכן. הרבי הסכים, ומאז החלו להופיע מדי שבוע קונטרסים שנקראו אז בשם 'תוכן עניינים לחזרת דא"ח בבתי כנסיות'. סדר זה נמשך כל אותה שנה. השיחות המוגהות כונסו לאחר מכן בשני הכרכים הראשונים של 'לקוטי שיחות'.

"בשנת תשכ"ג, שהיתה שנת הק"ן להסתלקות

ופורצים גדרים שבין מדור למדור. ואילו רבי מנחם מטייל בפרדס, נכנס רשות ויוצא רשות, כאילו הכל רק רשות אחת. חלקה אחת, מקשה אחת, מעמק אחד. בחינת מה שנאמר אני מחצתי וארפא – עשיתי מחיצות ומרופף אותן. כל אבני החן של פשט, רמז, דרוש וסוד, מקופלות יחד מתחת למדרשותיו. איש המסתורין, שמשנתו ברורה. בהגיונו הוא מפזר כל ערפל, בשכלו החד הוא חותך ובוקע ענני הגמגום. שקוף ויש לו רב. ללמדך שהשקיפות והעמקות אינן תרתי דסתרי. חלקו של רבי מנחם שניאורסאהן עם הבהירים שבין חכמי החב"ד."

הגהת השיחות וחזרתן בבתי כנסת

מלאכת הקודש של חזרת השיחות, רישומן והעלאתן על הכתב היתה בראשותו של החוזר הראשי – הרה"ג הרה"ח ר' יואל כהן שליט"א. את תקופת הבראשית של עבודה זו תיאר במכתביו בשנים תשי"א, ונדפסו בספר 'ימי מלך' (כרך ג' עמ' 1179 ואילך).

אחד האברכים הצעירים שהיה שותף לרישום השיחות בשנים הראשונות היה הרב צבי הירש גאנזבורג. ביומניו (פורסמו בספר 'דיוקנו של חסיד', נ.י. תשס"ח) הוא מתעד פרטים על רישום ועיבוד השיחות לצד ולעזרת ר' יואל כהן.

קטע בולט במיוחד הוא מתקופת חודש סיוון תשי"ח (שם עמ' ככו):

"מתוכן השיחות של חג הפסח הגיה כ"ק אד"ש רק את השיחה הראשונה מליל ב' דחגיגה־פסח, ואמר... כי אין הסגנון טוב... וכאשר שאלו... שאין אנחנו יודעים איך לשפר את הכתיבה, אמר שיראו מה שהוסיף ועל־פי זה יתקנו גם להבא. אנחנו עברנו על הספותיו וראינו שבסגנון לא הוסיף רק מילים בודדות אלא שהוסיף בכמה מקומות את העניינים גופא. אמנם מה שהוסיף הוא לא כפי שחזרו את השיחות... ומובן שאין אנחנו יכולים לשנות בעצמנו, וכן סיפר לי יואל שאחר־כך אמר כ"ק אד"ש שזאת היא כוונתו, זאת־אומרת לא לסגנון המילים אלא לתוכן גופא."

ושם עמ' קלה:

"אתמול היה יואל אצלי לרשום את תוכן

שלבים בהפצת תורתו של הרבי

מילים מלאות השראה של הסופר אליעזר שטיינמן על משנתו של הרבי • יומן מרתק על תקופת הבראשית של הכנת השיחות, הגהתן והפצתן • מ'תוכן עניינים בדא"ח' ועד לסדרה המפוארת של 'לקוטי שיחות' • "זכתה משנת חב"ד, שאין שכינת חכמה בינה ודעת זזה מבית מדרשה"

חכם — מה הוא אומר?

נפתח בדברים שכתב ופרסם הסופר הידוע אליעזר שטיינמן בספרו 'באר החסידות - משנת חב"ד' (כרך ב' עמ' 205-203), על תורתו של הרבי ועל התרשמותו ממשנתו של הרבי, הנה דברים בהירים וצלולים:

"הרואה חכם מברך עליו ברוך שחלק מחכמתו לבשר ודם. הברכה היא לנותן החכמה, צור משלו אכלנו. כל נפש חלקה, בלחם הפנים של דעת עליון. אך עיתים אנו משתוקקים גם להביע את שלמי־תודתנו ורחשי־ברכתנו לאיש אשר ההשגחה העליונה בחרה בו לעשותו כלי לבינה יתרה ולתת לו פי שניים ברוחו על יתר אחיו. היין הוא מכרם הבורא. והלב מחזיק טובה גם למשקה אותנו מן היין הטוב. הברכה משמשת לכמה לשונות וכמה פנים לה. יש בה שבח והלל וכרוכים בה דברי־תודה וברכת הנהנין. אך, דומה, עיקרה של ברכה היא הערכה לפועלו של ברוך הרוח, כי על־ידי שאנו מודיעים את טיבו ברבים הננו מקרבים את הרבים אליו ליהנות מטובו, להבין ביתר בהירות ודיוק את שיחו וניבו ולהתענג על אורו וזיוו. כוונת הברכה היא לא להגיד שבחו או מקצת שבחו של החכם בדברים הערבים לאוזניו, כי אם לעשות אוזניים

דרישה זו. הוא כאילו בטל לאורו של רבותיו. הוא נוהג בענווה רבה וכלל אינו עושה את הענווה עטרה לעצמו. זו היא עצמותו ומהותו. מכאן שאף הענווה עצמה צריכה להיות ענוותנית. אין זו אלא ענווה שמקורה בגדלות הרוח ובנדיבות הלב, היינו, ענווה מתוך יתרון הכשר ושאר־רוח באמת. גדולי־דעה מצטיינים גם בבינה יתירה לראות את גדלותם של קודמיהם. המחוננים בסגולות הרוח מחוננים גם בסגולה של יראת הרוממות בפני אנשים גדולים. העומד בהיכל חב"ד הלא רגליו עומדות בחלקת מחוקקים וחוזים גדולים וקול הלב דופק ואומר לו: של נעלי הגאווה מעליך! - ענווה מתוך יראת הרוממות היא ענווה לאמיתיה. אין היא מצוות אנשים מלומדה. אין היא בגדר אדם הכופה את עצמו להיות עניו. היא פשוטה כמשמעה. "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך, ירח וכוכבים אשר כוננתה, מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו". וכשאנו זוכרים תמיד את המאורות האנושיים הגדולים בשמינו משנות דור ודור ומעשה אצבעות החכמה שלהם החרות על לוחות ימות עולם, מה אדם כי יתגאה.

"במקום שאנו רואים את ענוותנותו של רבי מנחם שניאורסאהן שם אנו שומעים גם את קולו התקיף והבוטח. יש ענווה הכרוכה ביראה יתירה, ביראת ההוראה, וזו גורמת דיבור מהוסס וחששנות מרובה גם כלפי חוץ. אך טובה יותר ענווה, שכבודה פנימה ויתרון־חנה מצד צורתה וגילוייה ולא מצד תכנה והגיונה. יאה ענווה לנפש; אך ההיגיון, כיוון שהוא בא לידי ביטוי, צריך להיות חזק. כלום הדיבור למה? להחיות נפשות. ורק הדיבור השוקק בעוז, השופע חוסן־ביטחון, עשוי למלא את שליחותו. פועל רק כוח הפועל, הנהגת הזולת צריכה מצד בטוח. כוחו של רבי מנחם בנגלה שבתורה נותן לו משנה־עוז בשיחותיו על דברים שהם מכבשונו של עולם. הוא מפליא לשלב הלכה באגדה. כל הליכותיו במסתורין שלובות בהלכות. כל מאמר חז"ל, דין והלכה, או הגיון שכלי, שרבי מנחם מעלה אותו בדיונו, מבריק מיד בווהר מסתורי. יש מטיילים בפרדס, שכל פעם שצריכים לעבור ממדור הפשט למדורות הרמוז. הדרוש והסוד, הם מקפצים על הרים וגבעות, או לפחות מקפצים על מחיצות

בעוז ונושא ברמה את שלשלת נשיאי חב"ד, אבירי הרועים מדור לדור. אף בו נתאחדו במזג טוב ובמתכונת נאותה עומק העיון וחקן ההסברה. עושר המדרש וכשרון המעשה, לומדות חריפה בנגלה ובנסתר וחכמת ההנהגה. בינה יתירה ניתנה לו לישב בצל רבותיו מאורות החב"ד, להסתמך הרבה עליהם עד כדי להבליע את חידושי־תורתו בתוך שלהם, לגלות בשיחותיהם המפורשות וברמזי־דיבוריהם כל רעיון נכון ומחיה־נפש הנובע ממקורו שלו. זכתה משנת חב"ד, שאין שכינת חכמה בינה ודעת זזה מבית מדרשה ובמלכותה אין חס ושולם שקיעה וסתימת המעיינות. עד שלא שקעה שמשו של מורה זה בחב"ד זורחת שמשו של זה. מעיין אל מעיין קורא: קום ורש אותי! רבי מנחם שניאורסאהן הוא כעת היורש המפואר. יורש מפואר הוא זה, שאינו רק יורש, אלא גם מוריש כביכול לקודמיו, כי הוא מחיה את דברי קודמיו וזורק עליהם אור חדש. אור הזמן החדש, אור החכמה בת הזמן החדש, אור הנשמה החדשה של היורש. וכלום מהי נשמה חדשה? זו השופכת זיו חדש על אור עתיקי־יומין. זיו חדש לאור עתיקי־יומין עולה מן השיחות הלא־מרובות, שהגיעו אלינו מקצתן בדפוס וקצתן בכתב־יד. אך אוצר־שיחותיו רב האיכות הוא גם רב הכמות והוא שמור לפי שעה רק לאנשי־שלומו ומקושריו, השומעים את דיבורו החי. מן המעט שהגיע לדינינו רואים אנו את עוצם בקיאותו בתורת הנגלה והנסתר בכלל ובמשנת החסידות בפרט. החידוש בבית־מדרשו הוא זה, שאינו בא כאילו לחדש כלום. הוא מסביר ומפרש, ודומה שהוא מלמד פשט. אבל בכל עניין, אף שיסודו במסתורין, הפירוש הוא הפנים והפשט הוא הנשמה. עיתים צריך לקיים כיבוש היצר גם לגבי היצר הטוב, מכל מקום לגבי היצר הטוב של לומדות חריפה, של הברקה והמצאה. כיבוש היצר הזה הוא בעצם כיבוש הישות וביטול הרגשת הישות.

"בשכלו החד חותך ובוקע ענני הגמגום..."

"רבי מנחם שניאורסאהן נאה דורש על נושא זה בכמה משיחותיו וכל שיחו ושיגו מקיימים